

EEN FAMILIE IN DE OORLOGSJAREN 1940 - 1945

Voorwoord van de redactie

De voorbije jaren verschenen er in de *Jaarboeken* van Rumesta reeds een aantal artikels en getuigenissen over het leven van Rumstenaars tijdens de tweede wereldoorlog. Bekijk even mee het overzicht:

- Hellinx, A. (2003). 1940-1942: tien maanden in Nazi-Duitsland. In: *Jaarboek 2003*.
- Swenden, K. (1999). De tocht door Noord-Frankrijk, mei 1940. In: *Jaarboek 1999*.
- Van Cauwenbergh, E. (1998). Verslag van onze Vluchtreis naar Frankrijk. In: *Jaarboek 1998*.
- Verbruggen, A. (1999). De tweede wereldoorlog. In: *Jaarboek 1999*.

Ons medelid Jozef (Jos) Van de Voorde, geboren in 1924, zoon van Hendrik Van de Voorde en van Anna Geeraerts, schreef een korte familiechroniek "Het gespan van de Wakke". De "Wakke" is Johannes Van de Voorde, gehuwd met Ludovica Hardewijn. (Uitleg over de personen die vermeld staan in het nu volgend stuk, vindt u achteraan het artikel.)

Hoe verliepen de oorlogsjaren '40 - 45 volgens de kroniek? We laten graag Jos zelf aan het woord.

Oorlogsjaren

Mijn vader en zijn broer Sooi hebben de 18-daagse veldtocht - van 10 tot 28 mei 1940 - meegemaakt als soldaat. Ze waren toen respectievelijk 42 en 44 jaar oud, en waren in de winter van '39-'40 gemobiliseerd omdat ze werkloos waren. Alle weerbare mannen tussen 16 en 35 jaar moesten zich bij 't uitbreken van de oorlog naar Ieper begeven, als eventuele reserve voor het leger. Nonkel Narre was er bij (geboren in 1907) maar ik was nog geen volle 16 jaar (geboren in september 1924) en moest niet vertrekken. In het holst van de nacht van donderdag 16 op vrijdag 17 mei zijn we gaan vluchten. "We" dat waren petere Wakke (Pijt Wis was enkele maanden tevoren overleden), tant Meen, tant Anna en nonkel Kees (ons Wis was op 4 mei '40 getrouwd en woonde in Antwerpen), tante Anna van nonkel Soo met Georges en Filomeen, en moeder Anna en ikzelf, met paard en kar van boer Slaghuymylders, die naast ons woonde in de Molenstraat 13, en zijn gezin. Franske - de zoon van den boer - is gesneuveld. Nonkel Kees en ikzelf hadden onze fiets bij, maar we hadden het nodige bij de hand om "nen platten band" te steken moest er gevaar dreigen dat de fiets zou opgeëist worden. Het vertrek was onverwacht en dus onvoorbereid; maar 's nachts werden we gewekt door rumoer op straat: de veldwachter was komen verwittigen dat de bruggen in Boom zouden opgeblazen worden. Bij sommigen sloeg de paniek toe, bij anderen niet. We hadden natuurlijk de laatste dagen

allemaal de miserie gezien van groepen vluchtelingen, die aan de statie voorbij trokken richting Boom... In de hof ter hoogte van het kolenkot werd er in der haast een put gegraven, waarin een ketel met deksel - die normaal diende om de was af te koken - begraven werd met enkele waardevolle zaken, en ook de revolver van nonkel Kees, want dit wapen konden we natuurlijk niet meenemen op de vlucht. We zijn geraakt tot in Buggenhout-Opstal, waar we vrijdag en zaterdag hebben doorgebracht in klaslokalen van de "nonnekesschool" en geslapen hebben op de planken van "den tree". Toen we 's zondagsmorgens naar de mis gingen, vernamen we van op de preekstoel dat de pastoor niet bijster gelukkig was, met de manier waarop de vluchtelingen (wij dus) door de schoolgemeenschap waren onthaald. De Duitsers hadden ons bijgebeend, en we zijn die zondag aan de terugweg begonnen, langs de op dit tijdstip beschikbare wegen: Mechelen - Blaasveld - Heindonk. In het zicht der haven zijn we daar gestrand in het café van de overzetsdienst, café toen uitgebaat door "den Traas", een Rumstenaar. Zittend op een stoel, met onze kop op tafel hebben we de nacht doorgebracht. Alleen nonkel Kees heeft geslapen! Met de eerste boot op maandagmorgen bereikten we terug de thuishaven, die ongeschonden was gebleven.

De familie heeft zonder te veel onheil de oorlogsjaren kunnen doorspartelen. Er waren natuurlijk wel de voortdurende kopzorgen; voor de huismoeders werd het, door de toenemende schaarste, steeds moeilijker om de hongerigen te spijzen. Zo diende men lang aan te schuiven om aan wat panharing - later legendarisch geworden - te geraken.

De huisvaders moesten proberen het nodige geld te verdienen, want door de steeds kleinere rantsoenen moest er wat bijgekocht worden op "de zwarte markt" ook wel "in de smokkel" genoemd. Daar kostte in de winter begin 1941 een kilo koren 20 fr. en mijn uurloon bedroeg 2,50 fr. Anders gezegd voor 1 kilo smokkelgraan moest ik 1 dag werken! Het officiële brood - zeg maar van bij den bakker - waarvoor men benevens geld ook nog de nodige rantsoeneringszegels moest geven, was van zéér slechte kwaliteit. Ter illustratie: om het te snijden had men 2 messen nodig, 1 om te snijden en een tweede om de oprollende precies niet-doorbakken kruim van het eerste af te schrapen.

Veel mannen zijn toen, uit geldnood, naar Duitsland gaan werken. Mijn vader en nonkel Narre hebben slechts 3 "termen" gedaan van voor in het Roergebied (Oberhausen). Zij vertrokken op 3 november 1941, het had toen licht gesneeuwd, en zij zijn definitief thuis gebleven op 22 maart 1942. Nonkel Soo heeft geruime tijd in Duitsland gewerkt, o.a. in Jena en daarna korter tegen België. Nonkel Bère is thuis gekomen op 15 mei 1945, en heeft ook in Jena gewerkt bij Carl Zeiss; deze fabriek had destijds een reputatie in het vervaardigen van optische toestellen. Nonkel Fons is niet naar Duitsland gaan werken.

Tijdens de afwezigheid van mijn vader moest ik petere Wakke scheren. Maar zo eenvoudig was dat niet om Petere zijnen baard af te doen: van elektrische scheerapparaten was er nog geen sprake, een "krabberke" - ook wel een "gilletteke" genoemd - behoorde thuis ook nog niet tot het toiletgereedschap van de mannen, dus ... met een scheermes kortweg "een schaars". Maar

ik was maar pas begonnen met mezelf te scheren, en ik moest al examen afleggen op een mager gerimpeld model, met slaphangend vel onder de kin en een moestache. Begin er maar aan, want in die tijd was iemand van 80 jaar een stokoud manneke, dat wel eens “den didder” kreeg.

Enkele data uit de oorlogsperiode

- 22 juni 1943 zijn de klokken uit de kerktoren weggehaald door de bezetter - zij kregen een tekort aan grondstoffen (koper) - voor de oorlogsindustrie.
- 18 april 1944 hebben we onze radio moeten inleveren, 27 april 1944 hebben we hem terug mogen gaan halen. De propaganda via de radio-uitzendingen was een geducht wapen geworden in de oorlogsvoering. De “Engelse post” mocht niet beluisterd worden, maar dit gebeurde stiekem toch. De berichtgeving vanuit Engeland in het Nederlands, werd aangekondigd met de introductie van de 5de symfonie van Beethoven en eindigde steevast met de slagzin: “En zonder er op te boffen, toch krijgen we ze wel de moffen”!
- zondag 3 september 1944 zijn de geallieerde legers België binnengetrokken en op maandag 4 september 1944 werd Rumst bevrijd.
- zaterdag 4 november 1944 is in Rumst de eerste vliegende bom gevallen, de tweede op zondag 12 november. In die week zijn we in de Molenstraat in de kelder gaan slapen; pas op 19 maart 1945 oordeelden wij het veilig om terug “naar boven” te gaan slapen. De vliegende bom was van het type V1; zolang men ze hoorde of zag betekende ze geen gevaar, ze vloog dan verder; maar als ze stil viel - het geluid stopte -, was het bibberen geblazen, want dan dook ze naar beneden. Het type V2 werd raket genoemd; het was ook een bom maar men hoorde ze niet afkomen, ze was sneller dan het geluid. Pas bij de inslag hoorde men de bom, als ze niet voor u was.

Wie waren in de kroniek de vernoemde personen?

- Nonkel Narre, Bernard Van de Voorde, °1907, ongehuwd.
- Tant Meen, Filomeen Van de Voorde, °1895, gehuwd met Jozef Claes, Jef van Tist den Brouwer, die jong gestorven was; zij was hertrouwd met Frans Duschek.
- Tant Meen had twee dochters: Anna Claes en Wiske Duschek. Ze waren zo goed als een deel van het gezin Van de Voorde-Hardewijn.
- Anna Claes huwde met Corneel Geeraerts (nonkel Kees).
- Nonkel Soo, Franciscus Van de Voorde, °1898, was gehuwd met Anna Spillemaeckers, Anna van Fille Meloor. Hun kinderen: Georges, kleine Jos en Filomeen.
- De vader, Jozef Van de Voorde, °1892, was gehuwd met Anna Geeraerts, zuster van Kees Geeraerts.
- Nonkel Bère, Bernard Van de Voorde, °1890, was gehuwd met Rosa Claes, een zuster van Tist de Brouwer.

- Nonkel Fons, Alfons Van de Voorde, °1903, was gehuwd met Filomeen Goossens, Mène van Blondine den Boere.
- Het gezin Van de Voorde - Hardewijn woonde vanaf 1934 in de Molenstraat 15⁴⁶, met liefst negen personen. Ze waren geburen van commissaris Boeykens.
- Moeder Van de Voorde, Ludovica Hardewijn, Pèèt, was overleden juist voor het uitbreken van de oorlog.

Jos Van de Voorde

⁴⁶ Huidige Molenbergstraat.